

Genomförandet av artikel 15 i EU:s nya upphovs- rättsdirektiv

TU – Medier i Sverige (TU) har inbjudits att lämna synpunkter på justitiedepartementets promemoria 2019-10-21 "Underlag för inhämtning av synpunkter rörande genomförandet av artiklarna 13-16 i EU:s nya upphovsrättsdirektiv".

TU:s medlemsföretag ger ut morgon-, kvälls- och gratistidningar samt tidskrifter, sänder tv och radio, har redaktionella sajter, driver försäljnings- och medieutvecklingsbolag med mera. TU lämnar i första hand synpunkter till genomförandet av artikel 15.

3.1 syftet med artikel 15

Beskrivningen är i princip riktig och med tillägg att syftet också får anses vara att stärka presspublikationerna och utgivarna gentemot de globala plattformsföretagen som på ett otillbörligt sätt tillåtit utnyttja och också tjänat pengar på deras investeringar. Artikel 15 fungerar som ett komplement till redan befintlig upphovsrätt och förändrar inte denna rätt. Med artikel 15 skapas en ny närstående rättighet på samma sätt som det idag finns andra närstående rättigheter. Denna rättighet ska i görligaste mån ses precis på samma sätt som dessa.

3.2 Vem eller vad skyddas den nya rättigheten?

Det är riktigt att det inte finns en direkt koppling mellan det svenska utgivningsbeviset och vem eller vad som skyddas enligt direktivet. Dock är det att gå för långt att kategoriskt säga att bara en mindre andel av sådana webbplatser som i Sverige kan ha utgivningsbevis och en ansvarig utgivare skulle omfattas av direktivet.

I detta läge då det saknas uttryckliga definitioner i direktivet är det viktigt att den svenska implementeringen inte utesluter behöriga presspublikationer eller utgivare per definition utan detta får utvisas genom rättstillämpningen och vidare anvisningar på EU-nivå. Det är också viktigt att en implementering inte utesluter innovation eller utveckling av nya tjänster eller produkter som uppfyller kravet för investeringskydd enligt direktivet.

3.3 a-c I förhållande till vem gäller skyddet?

TU anser att leverantörer av informationssamhällets tjänster aldrig kan åberopa undantagen i 15.1 andra stycket då det där talas om enskilda personer respektive indi-

vidual users (engelska översättningen). Undantaget ska tolkas utifrån att det är enskilda personers användande som är undantaget, det vill säga det är fysiska personer som avses.

3.3 d-e Förhållandet till artikel 17 i direktivet

Generellt vill vi framhålla att upphovsrätten inte försvagas av att det införs en ny närstående rättighet. Förhållandet mellan artikel 15 och artikel 17 ska förtydligas och departementet bör beakta det arbete som just nu pågår i Europeiska kommissionen avseende artikel 17. TU anser också att implementeringen av den nya franska lagen som stiftats med direktivet som förebild samt vad som i övrigt framkommer på EU-nivå avseende direktiv och tillämpningar bör beaktas vid implementeringen av direktivet i Sverige.

3.4 a-b Ensamrättens närmare innehåll

TU anser att redogörelsen som görs på sidan 20-21 är oklar. Utgivarrätten måste anses omfatta både innehåll och publikationen som sådan.

Fakta omfattas inte av den närstående rättigheten och att göra en omarbetning av en artikel ska fortsatt vara tillåtet så länge som upphovsrätten respekteras. Skyddsomfånget ändras inte av den nya rättigheten.

3.4 c-g Ytterligare avgränsningar av ensamrätten

Det är oklart vad som avses med hyperlänkar och hyperlänkning i detta direktiv och det kan behöva klargöras ytterligare av EU-domstolen. Enligt TU bör det stå helt klart att användandet av en bild eller video som hyperlänk eller att använda längre utdrag ur en artikel och skapa en hyperlänk av detta inte kan falla utanför den rätt som ges genom direktivet. Ett problem är att olika begrepp har olika innebörd och detta uttryck måste få utvecklas genom praxis. TU anser vidare att vad som avses med korta utdrag och omfattningen av detta begrepp ska lämnas till domstolen att bestämma. Vad som är kortare utdrag kan också variera beroende på vad eller vilken typ av material det rör sig om. Bilder är alltid upphovsrättsligt skyddade och kan aldrig anses vara undantagna rätten enligt direktivet. Detta oavsett om det handlar om en så kallad tumnagelbild eller en större bild. Längden på utdrag måste således lämnas till EU-domstolen att bestämma och inte den nationella lagstiftningen.

3.4 h-i Förhållandet till de upphovsmän och andra rättighets-havare vars verk och prestationer ingår i publikationer

TU anser att 15.2 ska ses som ett klargörande av att underliggande rättighetsinnehavares rättigheter inte försämras i och med införandet av en närliggande rättighet.

Dessa underliggande rättigheter inhämtas som de alltid gjort. Rättighetsinnehavarnas möjligheter att förfoga över sitt material styrs av de avtal och överenskommelser som ingåtts. Detta är något som i Sverige löses via avtal och det är viktigt att den avtalsfriheten finns kvar. Detta måste vara upp till parterna.

3.5 a-b Förhållandet till befintlig lagstiftning

TU anser att det är tydligt att nu befintliga undantag i upphovsrätten fortsatt ska gälla även med den nya utgivarrätten. Citaträtten kan dock inte användas av leverantörer av informationssamhällets tjänster då den nya närstående rättigheten anger de begränsningar som gäller i detta sammanhang. Avgränsningen sker i den nu aktuella rättigheten genom att enskilda ord eller mycket korta utdrag är undantagna.

3.6 a-b Skyddstid

TU anser att skyddstiden anges korrekt. Utgivningsbegreppet är i detta direktiv dock annorlunda än det som finns i upphovsrättslagen och bör därför tydligt anges och förklaras.

3.7 a-d Ersättning till de ursprungliga upphovsmännen

Direktivet kan bara avse eventuella intäkter som tillkommer med anledning av den nya rättigheten. Andelen av intäkterna löses via avtal – för anställda medarbetare är detta normalt redan löst genom kollektivavtal (jfr skäl 59). Rätten till ersättning kan i övrigt variera för olika kategorier. Rätten till ersättning bör administreras via kollektiv avtalslicenslösning eller direkta avtal.

Avtalslicenslösning

Artikel 15 i direktivet introducerar en ny upphovsrätten närstående rättighet för utgivare av presspublikationer för den online-användning av deras presspublikationer som görs av leverantörer av informationssamhällets tjänster. Upphovsmännen till de verk som ingår i presspublikationerna ska enligt artikeln tillförsäkras en lämplig andel av de intäkter som pressutgivarna erhåller för användningen.

Onlinetjänster som nyhetsaggregatorer och mediebevakning har typiskt sätt behov av breda och heltäckande licenser eftersom stora mängder, inte på förhand specificerade, upphovsrättsligt skyddade verk och av närstående rättigheter skyddade alster används. De skulle därmed vara lämpliga områden att reglera genom en särskild bestämmelse om avtalslicens. En sådan bestämmelse skulle ge leverantörer av informationssamhällets tjänster möjlighet att träffa avtal som får utsträckt verkan så att avtalen även omfattar rättighetshavare som inte är medlemmar i den avtalslutande organisationen. En särskild avtalslicensbestämmelse för den användning som avses i artikel 15 skulle på ett effektivt och balanserat sätt kunna tillfredsställa behovet av heltäckande licensavtal.

En särskild avtalslicensbestämmelse skulle ge rättighetshavarna möjlighet att låta en befintlig organisation hantera licensieringen eller att skapa en ny organisation för detta ändamål. Vem som ska administrera en sådan licensiering är i dag inte löst och det finns flera alternativ såväl nationella, nordiska som europeiska lösningar ligger på bordet just nu.

Sammanfattningsvis föreslår TU att det i upphovsrättslagen införs en särskild bestämmelse om avtalslicens för den online-användning av presspublikationer som

görs av leverantörer av informationssamhällets tjänster och som avses i artikel 15 i direktivet.

TU – Medier i Sverige

Jeanette Gustafsdotter, vd

Jan Fager, jurist